

ביאור סוגי' בפרשה

מהרב אברהם גוטל ר"י דביר הקדש מ.ע.

נח = שפחה חרופה

א. הנה בפרשתן שני נמצאת פרשת שפחה חרופה אשר בפשטות מדובר בשפחה כנענית חצי משוחררת שהתחנתה עם יהודי והוסיף רש"י שמדובר בעבד עברי וממלא היא רק 'חצי א"א' שהרי בחצי שפחה אין תופסים קידושין אף שלע"ע מותר בשפחה [דנו בזה רבותינו דהרי קידושין לא תופסים בה דתנן קידושין ג' י"ב כל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמותה ואיזה זה ולד השפחה והנכרית וגם דשפחה אסורה לבן ישראל לכאורה מדין קדשה כת"צ רביעי האם כל שפחה הותרה לע"ע או שזה רק היתר שהותר לו מחמת חיובי העבדות שמחוייב לאדוניו בכדי להרבות את נכסיו שנא' האשה וילדה תהי' לאדוניה ריש משפטים כלו' הם נחשבים כעבדים כנעניים של האדון וזאת כיון שלא תפסו הקידושין הוולד הולך אחריה כמובא במשנה הנ"ל וכיון שהיא הרי שפחתו ממלא בניה הופכים עם לידתם לעבדים-עכ"פ אפש"ל שמייירי באופן שרבו יחד לו שפחה חצי משוחררת וזה בציר שהייתה לו שפחה בשותפות והשותף שיחררה ממלא לע"ע זה היא מותרת כי החלק המשוחרר שבה וודאי אינו מעכב ולגבי צד העבדות האדון מסרה לן ולכן בזנתה מביא הנואף אשם ואינו חייב עליה מיתה שנאמר ביקורת תהי' כי לא חפשה כלי' בשלמא אם הייתה משוחררת לגמרי ואחמ"כ נתאסרה הרי ממלא היתה א"א לגמרי ודין שניהם במיתה אך כיון שמדובר בחצי אשת איש' ביקורת תהי' ופרש"י דיש על ב"ד לבקר את הדבר שלא לחייבו מיתה לכן עושים 'הנחה' ודינם רק באשם.

ב. רק דצ"ב איך ניתן לחייב גוי להביא אשם ואיך התורה תחייב את החצי גוי להביא אשם ועוד יש לדון אם ניתן לחייב את החצי היהודי באופן שיגרור אחריו בהכרח את החצי הגוי ויש לפלפל בזה טובא. אכן רש"י הנ"ל דייק לכתוב שלא לחייבו מיתה אלא אשם כלו' זה אמור רק עליו כי אצלה וודאי שא"א לחייב את החצי גוי לכפר ע"ע דנכרים מקריבים רק עולות ועוד בעיקר שהרי נכרית שזנתה עם יהודי אף אם היא בעולת בעל כלו' א"א, בדיני ישראל אינה חייבת שרק הגויים מצווים א' על אשת חברו כ"ש על אשת ישראל וחייבים על כך מיתה אך הוא מדין גזל שגזל 'רכוש' חברו. א"כ כנכרית הרי לא חטאה חטא המחייבה מיתה ולכן וודאי שלגביה א"צ ביקורת לחייבה 'רק' קרבן.

ג. אכן רש"י כבר הביא שביקורת תהי' ר"ל שהיא חייבת מלקות והלימוד לזה מעניין ר' יצחק כריתות יא. לומד דמילת ביקורת יש בה שורש המילה קריאה כדתנן במכות במשנה הדנה 'כי צד סדר המכות' כב: דהקורא קורא כת"ב ששי אם לא תשמור לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך ואת מכות וגו' וחוזר לתחלת המקרא שם ושמתם את דברי הברית הזאת וגו' וחותרם תהלים עח, לה והוא רחום יכפר עון וגו' ואם יש בה דין קריאה אז יש בה דין מכות דאם מקריאים לוקין ור' אשי למד זאת מהמלה 'ביקורת' שצריך להעמיד את העונש בביקורת ורק מלקות צריכים לאמוד כמה מכות יוכל לסבול הנדון כדתנן שם עבר עבירה שיש בה שני לאוין אמדוהו אומד אחד לוקה ופטור ועוד משניות ערוכות ואם נכתב בקרא שהעונש הוא בביקורת בהכרח שהם מכות. יוצא א"כ דאף ואין מחייבים אותה קרבן לכה"פ חייבת מלקות.

ועל חיובהאיש בקרבן ויש לבאר דכיון ולא עברו על איסור א"א גמור ולא עברו על לאו המחייב מכות ולכן מביא קרבן. ויש לדון א"כ מה המחייב שלה במכות בפרט למובא לקמן שבשוגגת היא, פטורה ממכות וראיתי פ' ואיני זוכר למי שלא מצינו חיוב מכות ללא התראה א"כ על מה יתרו בה ועל איזה איסור היא עברה במזיד וצ"ע. ועכצ"ל דהקרבן שלו והמכות שלה הם תחת המיתה

שא"א לחייבם, אך יש לדעת בסוגי' זו את חידושו העצום של המנחת חינוך מצוה רס"ו י"ח דיש עוד מכות שחייבים -הוא והיא- בהתראה ועדים על איסור השפחה לישראל שכאמור הוא איסור קדשה כת"צ רביעי וכל מה שלמדנו כאן הוא רק ביחס לאיסור הא"א שעברו ואכן הם יחוייבו הוא קרבן ומלקות והיא ב' מלקיות.

ד. הנה לאחר זאת ראיתי במשנה בכריתות פ"ב מ"ה שהמשנה שם מביאה מח' ר"ע ור' ישמעאל האם המדובר בשפחה חצי משוחררת או בשפחה שאינה משוחררת כלל ובגמ' שם יא. אחרים אומרים שמדובר בשפחה כנענית המאורסת לעבד כנעני !!! ולאחרים צ"ע גדול מה חילוק יש בינה לנכרית המאורסת לנכרי ויבא עלי' יהודי וכי גם בכה"ג יהא מכות לה ואשם לו מהתורה זה נכון שגם באופנים שא"א לחייב את השפחה חרופה ובעולה ובמכות וקרבן דאינו חייב אלא על הגדולה הבעולה המזידה וברצונה אבל אם היתה קטנה או שלא היתה בעולה או היתה שוגגת או אנוסה או ישנה פטור וכן אם בא עליה שלא כדרכה פטור אפנים אלו מבארים שם בכריתות במ"ו ופסק ס' הר"מ ג' מאסו"ב הט"ו שאז יקבלו מכת מרדות מדין פריצותא שם הט"ז אבל זה מדרבנן אך מהתורה מנין, הרי כל הפרשה כאן מחודשת מאוד והוא דין מיוחד בשפחה חרופה ומניין ללמוד זאת לשאר דיני התורה אא"כ נחדש שלאחרים הוא בנין אב וממנו נלמד שכל נכרית שהינה בעולת בעל נכרי כשיבא עליה יהודי יתחייבו הוא בקרבן והיא במכות.

ה. והנה כאמור קטנה פטורה. והשאלה איך יש ש"ח קטנה הרי התנאי הבסיסי הוא שתהא נחרפת לאיש ומצאתי במפרשים ששה פשטים איך נחרפת מתפרש לענין אישות וקידושי קטנה מהתורה הם רק באופן שאביה קידשה כי ללא אב אין לה יד לקבל הקידושין ואם בשפחה כנענית עסקינן הרי אביה גם אם הוא יהודי לא יכול לקדשה דאין לה יחס אליו לעיל אות א' מה עוד שהרי מה שמקודש הוא רק החלק המשוחרר ובזה לאביה העבד וודאי שאין לו יד וראיתי תי' בשם הפרמ"ג דמיירי באופן שהיתה שפחה משוחררת למחצה שבא עליה ישראלי באיסור או ע"ע כשנמסרה לו ע"י האדון כנ"ל ונולדה נקבה שדינה כחצי' שפחה וחצי' ב"ח שלאביה הישראלי יש יד לקבלת הקידושין עבור החצי המשוחרר שבה ויש לפלפל בזה.

ו. והנה באופנים שהיא פטורה ממכות הוא פטור מקרבן דבר זה נלמד מכך שכל הפרשה עוסקת באיש ואיש כי ישכב וכו' והביא את אשמו וכו' א"כ למה נדחפה הביקורת שעוסקת בעונש האישה באמצע, הרי הי' יותר נכון לגמור אם ענין האיש ואז לעבור לאישה אלא ללמד שאם אין 'ביקורת' אין אשם. וכתב הר"מ שאם הוא קטן והיא גדולה אז כיון שהיא חייבת כשהקטן מט' שנים ולמעלה גם הקטן חייב ודנו בזה הרבה היאך יתכן שהחיוב שלה מחייב אותו אך כ' הר"מ פ"ט בשגגות ה"ג יראה לי שבתור קטן א"א לחייבו וכל חיובו יהא בגדלותו על מה שעשה בקטנותו אף שאין כדוגמתו אך הרי בלא"ה פרשה זו משונה בדיניה מכל פרשת עריות וכדל' הר"מ שם הי"ד ביאת שפחה זו משונה מכל ביאות אסורות שבתורה.

**נא להתפלל להימצאו של הבחור הנעדר אברהם משה
בן גיטל שיחזור לביתו בריא ושלם ברו"ג.**